

עקבות בחול

על שבויים, מבטחים עובדים, מפתלים במחנות מצריים עזובים, שהבזחים מנסים לבזוז אותם.

מרגיז: הגדוד הועבר תחת פיקוד אנשי הלוגיסטיקה. במשך שלושת-רבעי שעה מסכמים את הספק העבודה שלהם היום — הכל מיספרים וכמויות כמו בחנות כל-יב; עוד חצי שעה הם עורכים תכניות ליום המחרת כמו באסיפה כליית של איגוד הקבלנים; בסוף מומינים אצלינו: זה רוצה ליווי, זה רוצה שמירה, ההוא רוצה פטרול: מה אנחנו — לשכת עבודה?!

מדא: המלחמה נגמרה ובשביל גיבויים כאלה אפשר לקחת היילים סדירים. או למה לא משחררים אותנו? אבל זה גם משעשע.

פגישה ראשונה. בנייד-מטה מצרי באבו-עגילה. מפוץ מפגיעת תותח. מצד אחד של השולחן — יענקלה, סגן מפקד הגדוד. בחור צעיר הנראה עוד יותר צעיר, עם פלפל על כל כתף, חקלאי כחיים האורחיים ומפקד פלוגה במלחמת העצמאות. מהצד השני — סגן מפקד העסק הלוגיסטי, פנים עגולים, קרחת וחיוך אבהי, מפקד קורס טבחים בחייו האזרחיים (כלומר בצבא הקבע), גבוה בדרגה מיענקלה.

סגן-אלוף לוגיסטיקה: בבקשה, מה רצונך? רבי-סגן יענקלה: אני לא רוצה כלום. הצורה, שאתה רוצה משהו ממני, לוגיסטיקה: ודאי, ללא עזרתכם לא נוכל לעבוד כאן. גם עבודתנו חשובה מאד. יענקלה: בקיצור, מה אתה רוצה ממני?

לוגיסטיקה: אתם תתנו הבטחה לעובדים שלנו. הם עובדים קשה מאד. שמת הפעולה שלנו הוא נרחב ביותר. אתה מכיר את הסביבה? יענקלה: כבר היינו קצת פה. לפני שאתם באתם.

לוגיסטיקה (בניעימה של יראת-יבוא): אהה, אתם כבשתם את המקום. יענקלה: איפה הגבולות שלכם? רגע, יש לי מפה (שולף מפה טופוגראפית ופורש אותה על השולחן).

לוגיסטיקה (מטביר את היד על מחצית חצייה-א): אנחנו עובדים בכל האיזור הזה. יענקלה: אבל איפה הגבולות שלכם? (מצביע על נקודה במפה). אתה רואה זה אביו עגילה, ופה אנחנו נמצאים. או איפה הגבול הצפוני של הגיורה שלכם?

לוגיסטיקה (מטביר אצבע לרוחב המפה וחותך גבעות ועמקים): בערך פה. יענקלה (מחייך מאוזן עד אוזן): מה, אין לכם גבולות ברורים? איזה ואדי או כביש? לוגיסטיקה: המ... זאת-אי-פחד... אצלנו זה אחרת. אנחנו עובדים לפי קוד רותב, משעמ, מרגיז, מדא, אבל משעשע.

לבדואים יש גם דיפלומטים

יום שלישי, 6 בנובמבר.

בכליאת, לא כל כך משעמ. אני פשוט מתחיל לטייל, קודם-כל עושים סיור בכל המחנות הגדולים, בהם שומרים עכשיו אנשי הגדוד. איזה מחסנים! ונכנסים בוהירות עם ה"עיו" במצב הכון (מספרים כי היו מקרים שהיילים מצריים בדיים התחבאו במחסנים וכשמישהו נכנס, פתחו עליו באש). אבל פה אין אף אחד. אם מישהו היה מסתתר כאן, היה יכול להתקיים במשך עשר שנים. כל הבניין הגדול מלא קופסאות פול. מחסן שני: מהרצפה ועד סמוך לתיקרה ערימות ענקיות של סבון-גלוח, תוצרת מצרים. את מי הם רצו לסבן?

מחסן רפואי, מרפאה, חדר-ניתוח; חלקי חגור חתוכים וסוכתמים בדם. פזורים על הרצפה. נראה, כי כאן נערכו ניתוחים תוך כדי הקרבות. תתאם מבחן מישהו כי המון בדחי מתקהל בואדי, ליד גדר המחנה. בסבון הגלוח ובפניצילין ודאי יישם מעוניינים, אך ידוע שהם שמים עין (ויד) על המזון והנשק, ונסעים לשם.

בואדי יש בורות מים וסביבם מצטופפים עשרות בדחיים, גברים נשים וסף, עם גמלים וחמורים עמוסי כדי מים. נכנסים עם הגיפס למרכז. יענקלה, הרבי-סמל, יודע ערבית. הוא מזהיר אותם שלא ייכנסו למחנה. אחד מהם שואל אם מותר להם לשאוב מים מהמעין. קובעים להם שעות מסוימות ביוב, כטעמי בטחון.

הנה בא בדואי מכוון המחנה העזוב. ידיו שלובות מאחורי גבו. מה הוא מסתיר שם? קופצים לגיפס ונוסעים לקראתו. הוא מבחין בנו. ממשיך ללכת כרגיל. מתקרבים אליו. הבדחי נעמד, שומט את זרועותיו ומטלטלן לצדי הגוף, כמבקש להוכיח כי אינו מסתיר דבר. עכשיו הוא מחייך. זה לא סתם חיוך. זהו חיוכו של האדם המסכן, וזה גם לא החיוך בלבד. כל תו בפניו מבקש להביע חוסר-אונים, חפית-מפשע. הוא שיתק, הוא מחייך, הוא מצטדק ללא מילים.

ופתאום זה מתחיל לנקר לי בראש. אני כבר ראיתי את זה. כל זה כבר היה פעם. אין לזה כל קשר עם המקום הזה ועם הרגע הזה. מה מתרחש פה?

תפסתי; כמה זה פשוט! הבדחי הזה הזכיר לי את צפילין, אותה המימיקה, איתן תנועות הידיים. מזור אבל עובדה.

עוזבים אותו ונוסעים הלאה. ליד בור אחד כורע בדחי צעיר, הנראה אינטלגנטי. יענקלה הרבי-סמל מיכרס לדבר אתו בולטיטיקה.

ככה זה, אומר לו יענקלה, צעקתם יעיש עבדול-גאטר ועכשיו אתם אוכלים חרה.

הצעיר מחייך חיוך ערמומי. "אי-סידן" הוא אומר, קודם סידרו אותנו האינגלים. הם הלכו — סבלנו מהמסורים. ועכשיו באתם אתם..."

מכתבר, שיש להם גם דיפלומטים.

מקלחת חמה במדבר

וזורים למחנה. בקצה מצוטופפים כל החברה, צוחים, צועקים, צוהלים. לידם הונה סנקר ענק.

מתברר שהביאו מקלחת-ניידת חמה.

"איך זה?" שאלים מישהו החזור משם. "מהסנקר זה הולך לדוד הקיסור ומשם למקלחות." "אבל איך המקלחת, כדאי או לא?" "כמה זמן כבר לא התקלחת?" "בערך שבועיים."

"אז מה אתה שאל שאלות?" "טוב, זה לא זה. שמעתי שבסיביר פעם מישהו התקלח, ואחר-כך הוא מת. אבל מליכלוך עד אף אחד לא מת."

מתחילים שמלחמה זה מלחמה וצריך לקחת צ'אנס. מקבלים חולצה ולבנים חדשים מכוש, על וזשבוך עם ישראל, ונעמדים בתור. יש עשר מקלחות ורק כשכולן הפוסות פותחים את הברז, למשך שתי דקות בדיוק. התור שלנו מגיע ומתחילים להתפשט, כבר עומדים מתחת למקלחות, רועים כמו שפנים, אבל לכל הרוחות — אין מניין, משום-מה אנחנו רק תשעה. צעקות עד לב השמיים. אבל עד שהצעירי לא מתוצב מתחת למקלחת, לא פותחים את הברז. סוף-סוף הוא בא. אבל בכל-זאת עוד לא מתחילים. "שימורלב", מכרזו החייל אשר על הברז, עכשיו אל הסתבנו. מתו צעירך להסתבן — אני כבר אגיד לכם."

פתח את הברז לפני שאני מגיש תלוזה לרמט"כל, עונה לו מישהו. הברז נפתח — המים קרים כקרח. צועקים, צוחים, משתוללים. "רגע אחד, מרגיע איש הברז, "תיכף יהיה בסדר." אחרי רגע מקבלים מים... רותחים. מישהו צועק: "טוב למות בעד ארצנו!"

אחרי זה שוב נפסק הזרם; מקבלים פקודה להסתבן; מישהו שואל באיזו רגל צריכים להתחיל; הברז נפתח; פקודה — לשטוף! הברז נסגר; לצאת החוצה! אחד רוקד כענינים עצומות — בחייך, תן עוד טיפה, יש לי סבן בעיינים, זה בוער; עשרת הבאים נדחקים קדימה — יאלה הסתלקו כבר, ותנו לגשת.

יענקלה אומר: "זה נקרא צבא דמוקראטי. כולם בשורה אחת ללא הבדל גזע, דת ודרגה. מזל שאני מכיר את החברה. אחרת איך הייתי יכול לדעת אם זה שהתקלח לידי היה קצין או טיראז?"

הגנרל שואל שאלות

יום רביעי, 7 בנובמבר.

בוקר טוב. מתחיל עוד יום אחד. קמים, שוטפים את הפה וא כלים (לא מתלבשים מפני שלא מתפשטים בערב; ולא מתרחצים — אז גם לא מלכלכים מגבות). גומרים לאכול, עלים על הגיפס ונותנים קפיצה לאלי-עריש (אומרים, כי קצין טוב מנצל כל הזדמנות להכרת שטחים חדשים).

בדרך מתברר כי מה שמספרים זה לא ציבוב: כל הכביש מלא נעלים — וזנית בודדים, קביצות, ערים ת שלמות. בכניסה לעיור עומד שוטר צבאי. לא נותן להיכנס. מדברים, מתחככים, מסבירים. לא עוזר. מסתובבים ונכנסים למחנה צבאי. דוחפים את הראש לכל חדר ושואלים את הפקידות אם יענקלה כבר בא. הן אימרות שלא. חוזרים למחנה שלנו. בדרך חזרה תופסת אותנו סופת חול. מדליקים את הפנסים, אבל לא רואים אפילו חצי מטר קדימה. נסיעים לאט לאט. מגיעים למחנה — השעה אחת-עשרה-ועשרים. עוד מעט אפשר לאכול צהרים. אחר-כך ארוחת ערב. אחרי זה הולכים לישון. לא מתפשטים. אז גם לא צריכים להתלבש מחר בבוקר.

נכנסים לחדר המפקדה (בבניין חדש שהמצרים לא הספיקו להשלים אותו). על השולחן יושב הקצין התורן, טנן-משהו צעיר, שטיים לפני זמן קצר את קרס הפנינים. הרגלים שלו משולבות, המרפק על הכרז, הסטר בתוך כף היד, הפרצוף קצת חזר.

"יענקלה, מה קרה?" "רק הרגע הוא יצא." "מי?" "גנרל השריון."

"מה?" "מה שאתה שומע." "מה הוא רצה?" "לדעת." "לדעת מה?" "ספר מהתחלה." "טוב, איך שאתם הסתלקתם הבוקר אחד אחד..."

"אני יודע. אז איך שאתם הסתלקתם, נשאר פה כל הבאלגאן כמו שהיה. על הארץ היו האנגוקות, מסביב התגור, ועל השולחן כל שיירי האוכל מכל הארוחות מאז שהגענו הנה. חוץ מזה, כרגיל, בדלי סיגורים, גפרורים, קופסאות סיגריות ריקות, עתונים קרועים וסתם לכלוך. אני חושמת לי קצת מים על הפרטים. יהתחלתי לסבן את הפרצוף כדי ליישר את הזקן. ואז הוא נכנס. המצב שלי לא היה הכי נעים בעולם. שמע, הכי גרוע זה המבט שלו. המבט אצלו מוסתר לגמרי על-ידי הכומתה השחורה והוא הסתכל עלי ככה דרך המשקפיים עד שהנשימה נעצרה לי לגמרי. ניגבתי את הסבן מהפרצוף ואכרתתי "שלום הכפקד, בבקשה לשבת."

"א. פה המב"ד?" הוא שאל. "בסיור, המפקד." "הסמ"גד?" "בסיור, המפקד."

"קציני המטה האחרים?" "בתפקידים שונים, המפקד." אני אומר לו ובינתיים אני דוחף כמה קליפות של מנדרינות אל פתחת לשולחן. "איפה הגדוד, אתה יודע?"

"שומרים, כפטרלים, מבטחים..."

"רגע אחד, הא הפסיק אותי, היציא נייר ועפרון והנשיך, איפה פלוגה א, ומה היא עושה?"

"שומרת במחנות לאורך כביש מכפר שלוש."

"פלוגה ב?" "פלוגה ב... פלוגה ב... מהזוקה את גזורת, אריה."

"ככה הוא שאל אותי על כל הפלוגות ורשם כל מילה. כשהגענו לפלוגה ח' — בשם אופן לא יכולתי להזכר, אז הוצאתי סיגריות מהכיס ואמרתי לו "המפקד אתה מעשן?" הוא לקח סיגריה. בינתיים ניסיתי להמציא משהו על פלוגה ח'. הוא הוציא את המצית שלו וקירב איתו אלי. התכופפתי כדי לקחת אש. הרגשתי שהסיגריה לא נדלקת. אבל לא

מה יש לעשות? לוקחים גיפ

"שומרים, כפטרלים, מבטחים..."

"רגע אחד, הא הפסיק אותי, היציא נייר ועפרון והנשיך, איפה פלוגה א, ומה היא עושה?"

"שומרת במחנות לאורך כביש מכפר שלוש."

"פלוגה ב?" "פלוגה ב... פלוגה ב... מהזוקה את גזורת, אריה."

"ככה הוא שאל אותי על כל הפלוגות ורשם כל מילה. כשהגענו לפלוגה ח' — בשם אופן לא יכולתי להזכר, אז הוצאתי סיגריות מהכיס ואמרתי לו "המפקד אתה מעשן?" הוא לקח סיגריה. בינתיים ניסיתי להמציא משהו על פלוגה ח'. הוא הוציא את המצית שלו וקירב איתו אלי. התכופפתי כדי לקחת אש. הרגשתי שהסיגריה לא נדלקת. אבל לא